

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.64.419>
УДК 021:355.451(477.74):[316.77:004.77]:001.3

Микола Санакуєв,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: nsanakuev@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7725-6117>

ПРОБЛЕМА ЦІННОСТІ ІНФОРМАЦІЇ І МІСЦЕ ЕКСПЕРТНИХ ЗНАНЬ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

У праці досліджено особливості проблеми цінності інформації крізь призму сучасних комунікативних трансформацій, які протікають в Україні та світі. Метою наукової розвідки було розкриття ролі поняття цінності інформації та експертних знань. Предметом дослідження було вивчення особливостей системи стратегічних комунікацій Одеського регіону та наявна гостра потреба осмислення основних питань, які стосуються ціннісних аспектів інформації. При підготовці статті застосовувалися соціологічні методи аналізу засобів масової інформації та електронних джерел, документів. Враховуючи національні особливості, порівняльний метод був застосований для вивчення чинних концепцій і варіацій соціальної активності, для відстеження нових тенденцій соціальних комунікацій.

У підсумку різні наукові підходи щодо проблеми експертних знань і цінності інформації допомогли визначити ознаки аксіологічної кризи та впливу її на подальший розвиток суспільства. У праці продемонстровано результати впровадження електронних технологій у системі стратегічних комунікацій Одеської області. Спираючись на публічні документи, що представлено на офіційних сторінках обласної державної адміністрації, підсумовано досягнення запланованих трансформацій. Подано прогностичний аналіз реорганізації вітчизняних бібліотек і медіацентрів, що відбувається на фоні хвилі пандемії та в умовах реалізації нових законодавчих актів.

Ключові слова: цінність інформації, аналітична діяльність, Одеський регіон, стратегічні комунікації, експертні знання, бібліотеки, медіацентри.

Людина є центром гуманістичного світогляду як суспільної системи поглядів, переконань та ідеалів. Саме людина утворює соціальну систему,

формує ядро світогляду з точки зору гуманізму. Людина має власне ставлення до суспільства й духовних цінностей. Два різні, але обумовлені один до одного підходи – практичний і пізнавальний – лежать в основі її дій. Пізнаючи світ, вона пізнає закономірності навколишньої дійсності, себе. Завдяки практичному підходу людина пристосовується до змінних і швидкоплинних явищ, змінюючи себе і світ навколо.

Але наукове пізнання здійснюється також і з метою отримати соціальні блага, задовольнити соціальні проблеми. Життєдіяльність людини має певний зміст, є проявом активності особистості, спрямованої не тільки на осмислення життя, а й на формування та розвиток її матеріальних і духовних цінностей. Вони є складовими загальнолюдської культури. Механізмом зв'язку між пізнавальним і практичним підходами стає ціннісний або аксіологічний підхід. Він стає таким собі містком між теоретичним мисленням і практичними діями. На стратегічному рівні задоволення соціальних потреб та інтересів у пізнанні беззаперечно протікають у комунікації і взаємодії. Спілкуючись з іншими, ми пізнаємо щось нове, обмінюємося інформацією, взаємодіємо з іншими.

Сьогодні важко уявити світ без гігантських обсягів інформації та комунікації. Технічні можливості обміну інформацією інтенсифікують взаємодію людини і світу. Наразі у швидкоплинній дійсності спостерігається інформаційний вибух, у якому сформувалися потужні потоки взаємодії, які змінюють людину і світ довкола. І якщо не встигати сприймати ці потоки, пропустити можливість оперувати змінами, то можна втратити безпосередньо можливість відчувати актуальну дійсність. Високі швидкості комунікації стосуються всіх сфер. Транспорт, інформація, ділова сфера, міжособистісна, міжкультурна сфери потребують значного рівня усвідомлення та оперування цими потоками. Людина бачить значення фактів і за ними оцінює своє життя, усвідомлює результати, реалізує цінності та змінює ставлення до навколишньої дійсності [8, с. 59].

Тому актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю осмислення та дослідження основних питань, які стосуються ціннісних аспектів інформації в межах сучасних комунікативних теорій і визначення місця експертних знань у системі стратегічних комунікацій.

Досліджуючи спадщину вітчизняних учених щодо аксіологічного аспекту інформації в межах сучасних комунікативних теорій, варто виокремити вчених за напрямками, роботи яких було покладено як фундамент для вивчення проблем цінностей, інформації та комунікацій: В. Аксьонову [1], Л. Демінську [2], Н. Завізену [3], Т. Кузнецову [4],

О. Куріто [5], Н. Моїсєєву [6], Л. Подолянко [7], О. Ткачову [8], Ю. Федорова [9] та ін.

Вивченням теми впровадження електронних технологій в інформаційно-аналітичну діяльність займалися О. Ворошилов, В. Горювий, Р. Жангожа [10], М. Санакуєв [14].

В умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну наукові надбання потребують постійного вдосконалення у сфері інформаційної безпеки – як складової частини національної безпеки України.

Також існує недостатнє наукове розроблення проблеми аксіології інформації і визначення ролі експертних знань у сучасних наукових установах та організаціях.

Особливої уваги потребує вивчення проблем реалізації «Стратегії інформаційної безпеки», зокрема пункту підтримки академічних та аналітичних досліджень в інформаційній сфері, у частині вивчення впливу онлайн-контенту нових засобів масової інформації на суспільство [12].

Тому **метою статті** виступає комплексне дослідження проблеми цінності інформації в системі стратегічних комунікацій. Серед основних завдань треба виділити:

- дослідження аксіології інформації в аналітичній діяльності наукових установ;
- визначення місця експертних знань у системі стратегічних комунікацій;
- аналіз досвіду Одеської області у сфері реорганізації бібліотек і медіацентрів.

При підготовці статті застосовувалися соціологічні методи аналізу засобів масової інформації та електронних джерел, документів. Враховуючи національні особливості, порівняльний метод було застосовано для вивчення існуючих концепцій і варіацій соціальної активності, відстеження нових тенденцій соціальних комунікацій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів, отриманих у процесі роботи, зумовлюється відповідною структурою статті.

Центральним поняттям аксіології є цінність, яка характеризує людський вимір суспільної свідомості та направляє людську поведінку. Вона формує життєві та практичні орієнтири. Цінністю є елемент об'єктивної реальності, що існує поруч із мисленням людини й незалежно від нього. Цінності не виникають за межами свідомості та суб'єктивної пізнавальної діяльності. Цінність є усвідомленою якістю. Єдиним логічним поясненням суті цінності є вираз суб'єктно-об'єктного ставлення

до навколишнього світу, яке виникає на основі інформації і власного життєвого досвіду представника мовної спільноти. Під таким представником розуміють той чи інший соціум різних рівнів спілкування. Класичним є визначення цінності не як властивості предмета самого по собі, а відношення предмета до думки, висловленого бажання, прагнення. І коли об'єкт дійсності зіставляється з думкою щодо своєї відповідності, виникають ціннісні відносини. Поняття цінності в більшості своїй має чіткий оцінювальний відтінок, оскільки введення таких понять супроводжується свідомими чи несвідомими процесами [6, с. 183–184].

Аксіологія визначає поняття цінності як визначення об'єктів зовнішнього світу, інтересів і потреб людини. «Цінність» як поняття зв'язується з поняттями «значення», «потрібність», «інтерес», «сенс», «норма». Наявні системи цінностей вказують на ціннісне ставлення людини до різних проявів життя приватного й громадського. Ціннісні системи особистого, національного, культурного, сімейного, професійного, суспільного, педагогічного та інших типів існують у рамках різних систем цінностей [2, с. 44].

Основним для сучасної аксіології стає питання обґрунтування цінностей у форматі буття в цілому і їх вузького зв'язку з реальністю предметною. Цінність об'єднує духовне різноманіття розуму, почуттів і людської волі. Важко переоцінити роль цінностей у безпашному існуванні людини й суспільства сьогодні [8, с. 63].

Цінності є засобами задоволення потреб, включають ідею та спонукання як норму й ідеал. Цінності не однаково значущі для всіх, оскільки кожна людина, яка пізнає навколишній світ, має особистісне значення. Цінності є перевагою смислів і способів поведінки, побудованих на їхній основі. Отже, основу визначення аксіології становить поняття цінності, позитивної та негативної значущості об'єктів зовнішнього світу. Її визначає ступінь залучення інтересів і потреб людини у сферу людської життєдіяльності. Існують і критерії та способи оцінювання цієї вагомості, вони виражені в етичних нормах, ідеалах, принципах, установках і цілях людини [2, с. 41; 3].

До суспільних цінностей відносять значущі явища і властивості, пов'язані з прогресом соціуму. На різних етапах розвитку людства з'являється переоцінювання життя, любові, здоров'я, освіти, праці, творчості, краси тощо. У них гуманістичний початок, що витримав серйозну перевірку практикою світової історії. У рамках дослідження необхідно перевести діалог з площини поняття аксіології інформації у площину практики соціальних комунікацій та пов'язати все це із сучасною реальністю.

Сьогодні різні дослідники визначають термін «інформація» та кількісні одиниці її вимірювання різними методами. Інформація являється найбільш актуальним, фундаментальним і дискусійним поняттям у сучасній науці та практиці, його досліджують з різних сторін у різних науках – природничих, гуманітарних і технічних.

Людство визначало сутність інформації протягом століть, але закріплення цих тлумачень у наукових категоріях відбулося тоді, коли люди свідомо поставили перед собою завдання передання, зберігання та перероблення інформації, коли вони навчилися нею користуватися на практиці.

Комунікаційні процеси тримаються в центрі уваги дослідників у різних наукових галузях. Але найголовніше, що об'єднує концептуально різні науки, – це аксіологічний базис інформації, те, без чого комунікація втрачає свій сенс. Перспективою комунікативістики є аксіологія ЗМІ, яка займається тиражованими ціннісними домінантами та мас-медійної інформації – транслятором ціннісних смислів. Дослідження цих питань виробляє практичні рекомендації щодо формування аксіологічно збалансованого медіапростору, що впливає на ціннісну орієнтацію споживача [4, с. 44].

Пошуки цих принципів лише серед чеснот однієї культурної форми загрожує тим, що суспільство буде побудовано на локальних (кланових, регіональних, конфесійних, корпоративних) підставах. У свою чергу, це може викликати поглиблення суспільних сперечань і надалі призвести до розколу суспільства. Базою для розв'язання проблем, які виникають у результаті співіснування в сучасному суспільстві різних культурних форм, є принцип взаємного доповнення традиційних та універсальних цінностей, причому нормативний пріоритет повинен надаватися саме універсальним цінностям. Традиційно під цим поняттям розуміють загальнолюдські цінності, властиві всім соціальним спільнотам упродовж існування людства.

По-перше, це інваріанти, або універсалії культури, є фундаментальним матеріалом і поєднують соціальний прогрес різних рівнів. По-друге, універсальні цінності включають також індивідуально-приватне вдосконалення [5, с. 88].

При глибоких культурних трансформаціях збільшується етичний релятивізм, зростають темпи маргіналізації. Формується потужна індустрія технологій, збільшується кількість екзотичних потреб, а безпосередньо потреби перетворюються в центральний мотив поведінки й змінюють систему цінностей. Панування споживчих прагнень

у життєвій динаміці нинішньої техногенної цивілізації викликає побоювання у мислителів [9].

Аксіологічна аналітика культури вказує на те, що потрібно враховувати широкий творчий потенціал, який детермінує життя відповідно до змісту і визначає діяльність особи з цінностями, обумовлює їхню синергетичну можливість визначати історичний перебіг культури та її відповідність онтологічним порядкам світобудови. Це означає, що історична доля людини у її власних руках, вона тісно пов'язана із ціннісними орієнтирами, які обирає безпосередньо особа [9].

Криза цінностей проявляється в гіпертрофованому урбанізмі: соціальна атомізація та посилення почуття психологічної деструкції в умовах ослаблення родових і сімейних зв'язків, скорочення терміну життя міського населення, формування феномена загальних психічних епідемій [7, с. 12].

Цінності можна виразити в ідеях і логічно обґрунтувати з огляду на наслідки, що випливають з їхнього змісту, проте їх можна визначити як певний спосіб життя або як спосіб буття людини у світі, як ставлення особистості до світу. Відмінність ціннісної кризи від будь-яких інших криз полягає в тому, що людина втратила саму себе, втратила свою ідентифікацію, те, у що вірила. Втрата цінностей призводить до життя без сенсу. Ось чому дуже важливо визначити основні орієнтири буття людини в соціальному, світоглядному, культурному та науковому вимірах і впливах [7, с. 13].

Наразі поняття «аналіз», «аналітика», «аналітична діяльність» стали досить популярними, але не всі розуміють суть цих понять. Саме тому в пріоритеті з'ясування їх визначення. Поняття «аналітика» тлумачиться як мистецтво розчленування понять, елементарних принципів, за допомогою яких міркування набувають доказового характеру. Аналітична діяльність (аналітика) є напрямом інтелектуальної діяльності людини, який спрямований на вирішення завдань, що виникають у різних сферах життя [19, с. 29].

Аналітична діяльність стала вагомим кластером сучасного суспільства. У понятті аналізу закладено декілька смислових підходів. У вузькому розумінні він постає як сукупність прийомів мислення, уявне розкладання цілого на складові частини, що дає змогу отримати певне уявлення про будову досліджуваного об'єкта, структуру, частини. При широкому розумінні аналіз не зводиться лише до процедур уявного розкладання об'єкта на прості складові, а включає і процедури синтезу, тобто до процесу уявного об'єднання різних сторін, частин предмета у єдине формування.

Також досить часто аналіз ототожнюється з дослідницькою діяльністю взагалі. Важко заперечити, що добре налагоджена інформаційно-аналітична робота підвищує ефективність будь-якої діяльності. Вона дає можливість бачити повний спектр рішень, а не тільки ті, які видаються очевидними або до яких звикли. Водночас для людини, що не володіє навичками інформаційно-аналітичної роботи, велика кількість інформації таким же чином згубна, як і відсутність її – вона незадовільно впливає на якість рішень [18, с. 37].

Фінальною метою інформаційно-аналітичної роботи варто розуміти створення інформаційного продукту, до якого застосовуються такі вимоги:

- релевантність завданням, що поставлені в конкретній сфері матеріально-перетворюючої діяльності;
- адекватність рівня деталізації інформації класу вирішуваних завдань;
- науковість;
- достовірність;
- своєчасність [18, с. 64].

Будь-який серйозний аналітик намагається повністю проникнутися духом проблеми, що вивчається, постійно думає про те, над чим працює. Під час таких роздумів явища набувають конкретних форм і прояснюються тенденції розвитку подій. Зрілі роздуми аналітика важко замінити. За ними повинно слідувати оцінювання явищ, що розглядаються. Усі ці процеси спираються на накопичені раніше аналітиком теоретичні знання та його практичний досвід. У найпростішому варіанті аналітична експертиза виявляє наявність чи відсутність в об'єкта аналізу проблем і суперечностей, що заважають його функціонуванню та розвитку, і дають змогу розробити шляхи та варіанти їх розв'язання. Варто підкреслити, що ефективні стратегічні рішення залишаються незмінними впродовж багатьох віків і їхній арсенал поповнюється досить рідко. Аналітик володіє сукупністю інтелектуальних технологій, що дає йому змогу: адекватно розуміти сутність явищ і процесів; виявляти основні тенденції їхнього розвитку; прогнозувати та створювати наукову основу для прийняття управлінських рішень [18, с. 16].

У зв'язку із цим результати праці співробітників інформаційних підрозділів та фахівців-аналітиків становлять основу, підґрунтя для практичної повсякденної управлінської роботи осіб, які приймають відповідальні рішення в державних органах влади, господарчих структурах. Такі співробітники інформаційно-аналітичних підрозділів в умовах кризи, спричиненої пандемією, та системної реорганізації бібліотек і медіа-центрів становлять кадрову основу.

Аналітик – одна з найпоширеніших професій в українських компаніях. Це ідеальна робота для тих, хто не боїться монотонності й любить «помудрувати». Професія аналітика в більшості випадків універсальна. Вона не потребує якихось ґрунтовних специфічних знань і умінь. Будь-яка людина, яка уміє порівнювати дані та має сміливість робити висновки, може займатися аналітикою за однієї умови – наявності природних задатків, тобто аналітичного складу розуму.

Фахівець з аналітичним складом мислення може знайти собі застосування в найрізноманітніших сферах. Аналітики дійсно найрізноманітніші, але в усіх цих фахівців є мінімум дві «спільні точки» – рівень зарплати та схожий спосіб мислення. Збирання і якісне опрацювання інформації з подальшими висновками потребують посидючості, скрупульозності, аналітичного складу розуму. Від нього чекають, що він не тільки правильно складе дані й цифри, а й зрозуміє, про що свідчить отримана інформація. І донесе це до керівництва з відповідними рекомендаціями. Він повинен відчувати тенденції, пропонувати ідеї, бачити ситуацію в цілому, моделювати її. Жвавість і ступінь аналітичності розуму складно перевірити при прийнятті на роботу. У більшості випадків профпридатність людини підтверджується тільки на ділі. Найдинамічніше, за словами експертів, на сьогодні розвивається сектор «високотехнологічної» аналітики. Такі фахівці потрібні компаніям задля покращення корпоративної системи безпеки та роботи з величезними базами даних. У майбутньому попит на цих фахівців зростатиме більше, ніж на інших аналітиків. Проте поки що найбільш популярні аналітики-маркетологи зі сфери торгівлі, а також виробники товарів.

Теоретичні дослідження і практичні здобутки у сфері штучного інтелекту підтвердили важливість аналітиків у структурі організацій як основного компонента для вирішення конкретних завдань. У процесі розв'язання проблеми експерт аналізує доступну інформацію та робить висновки. Інтуїтивні правила, які використовує експерт, є евристичними за своєю природою. Аналітик переходить на рівень експерта при тривалих евристичних процесах. Аналізуючи великі масиви інформації, систематично працюючи над собою, він стає розробником експертних знань.

Експерт завдяки евристичному пошуку стає інструментом, що дає можливість знайти оптимальне розв'язання проблем, якими займається організація або установа. Спродуковані експертні знання сприяють вирішенню завдань системи та стають запорукою її успішного функціонування. Експертні знання базуються на обмеженій інформації, що несуть

у собі досвід та інтуїція. Такий підхід зазвичай не є універсальною панацеєю глобальних змін у конфігурації діяльності системи, може привести до субоптимального розв'язання проблеми або не розв'язати її зовсім. Доцільність застосування експертних знань і пошуку рішень для вдосконалення експертно-аналітичної роботи в органах державного управління підтверджується такими особливостями діяльності:

1. Масштабність проблем, зацікавленість у їх розв'язанні великої кількості людей, що значно підвищує відповідальність за прийняття рішення. Тому керівник, який працює в органах державної влади, у жодному разі не може спиратися тільки на власний досвід, інтуїцію, здоровий глузд.

2. Багатокритеріальність у визначенні мети. Управлінські рішення приймаються в умовах чітко визначених правил і суворої регламентації щодо використання ресурсів та дотримання бюджету. Оцінити діяльність за цими факторами, власне кажучи, нескладно. Цього не можна сказати про такі поняття, як політичні та соціальні наслідки, естетичні й етичні чинники, витрач часу, екологічні проблеми.

3. Велика ймовірність внутрішньо- та зовнішньосистемних змін у процесі реалізації рішення, що в разі відмови від своєчасних адекватних дій може істотно знизити їх ефективність.

В умовах обмеженого фінансування науково-дослідних установ утримання штату експертів, замовлення такого роду аналізу органами державного управління, а особливо органами місцевого самоврядування вбачаються багатьма відповідальними особами не зовсім виправданими через їхню вартість і постійні динамічні зміни в соціальних, економічних та політичних процесах. Крім того, значна частина аналітиків для повноцінного розвитку потребує взаємодії з іншими експертами як для поповнення своєї бази знань, так і для тестування їх у різних проектах.

Тому використання експертних знань державними органами може бути виправданим у випадках: 1) вирішення завдання дасть значний (зазвичай економічний) ефект; 2) неможливість використання експерта у зв'язку з необхідністю проведення експертизи в кількох місцях одночасно; 3) є ризик неприпустимої втрати часу або даних під час передавання інформації експерту; 4) аналіз проводиться за несприятливих для колективної роботи обставин.

Формування національного інформаційного середовища в країні потребує створення загальних і спеціальних інтелектуалізованих баз знань, розвинутих систем збереження знань, ідей, теорій, концепцій, які б не втрачали суспільного знання, а, навпаки, зберігали та сприяли

їх перетворенню в інформаційний ресурс суспільства і задовольняли інформаційні потреби окремих осіб або груп споживачів інформації.

Актуальною проблемою збереження соціальної інформації є формування електронних бібліотек у провідних книгозбірнях України, створення комп'ютерної мережі бібліотек України та включення їх до мережі Інтернет. У результаті розв'язання цієї проблеми провідні наукові бібліотеки країни перетворюються з пасивних сховищ знань в активних поширювачів інформації.

Протягом останніх років ХХІ ст. розвиток національних інформаційних ресурсів у всіх розвинутих країнах світу здійснюється в напрямі формування інформаційної супермагістралі, що є органічним поєднанням електронних документних ресурсів зі світовою телекомунікаційною інфраструктурою. У рамках реалізації концепції інформаційної супермагістралі інформаційні центри й провідні наукові книгозбірні світу мають трансформуватися у «віртуальні бібліотеки», тобто інформаційні центри зі зберігання документів, доступ до яких не обмежений у часі й просторі. Причому планується розширений доступ користувачів до віртуальних бібліотек. Бібліотеки України, як і бібліотеки інших країн світу, є основними накопичувачами, зберігачами й поширювачами знань, що зафіксовані в друкованих джерелах та на інших носіях інформації, і тяжіють до оптимізації в наукові установи.

Таким чином, розв'язання проблеми доступності національних і світових інформаційних ресурсів для широкого кола споживачів відбується шляхом створення насамперед бібліотечної інформаційно-телекомунікативної мережі. Тож значення бібліотек як центрів інформації зростає з кожним роком. Наразі у світі функціонує 570 тис. бібліотек різних систем і відомств, поки диджиталізовано лише понад 80 тис. усіх публічних бібліотек, проте тенденція тяжіє до збільшення. Через пандемію користувачі публічних бібліотек змушені користуватися електронними книгозбірнями інформації. Завдання, які перед собою ставить бібліотека, – своєчасно забезпечувати збирання всієї важливої для населення інформації та надавати її широкому колу користувачів [11, 18].

В Україні бібліотеки зі звичайних книгозбірень перетворюються у відкриті для громади простори, займаючи тим самим своє місце у звичному укладі соціального устрою і позиціонуючи себе координаційним місцем зустрічі громади. Яскраве свідчення цьому – створення медіацентрів на базі районних та сільських бібліотек в Одеській області. Створення таких центрів стало можливим завдяки реалізації програми

«Розумний регіон» – стратегічного плану дій Одеської обласної державної адміністрації на 2017–2019 рр., що передбачає багатоаспектний інноваційний розвиток Одещини. У програмі закладено модернізацію системи управління, надання електронних послуг, інноваційні моделі комунікації з громадськістю, досягнення конкурентоспроможності економіки, розвиток малого й середнього підприємництва, розвиток самоврядування, якість освіти, охорони здоров'я, культури, екології, створення туристичного кластера [13].

Реконструкція старих бібліотечних залів, створення нових відділів соціокультурної діяльності сприяли тому, що бібліотеки зайняли значне місце в окреслених вище процесах. Реорганізована діяльність бібліотек області яскраво продемонстрована на прикладі Одеської обласної бібліотеки ім. М. С. Грушевського.

Оновлений бібліотечний простір в Одесі, із сучасним дизайном і комфортністю, притягнув увагу громадськості. Читальні зали перетворилися на місце проведення найрізноманітніших заходів – зустрічей з письменниками, презентацій новинок художньої літератури, тематичних вечорів, пресконференцій. Активізувалися громадські організації щодо проведення заходів з актуальних і резонансних питань (проблематизлівських лиманів, питання форми власності Міського саду, робота патрульної поліції та ін.); засідань круглих столів з правничої, соціальної, гуманітарної тематики, тренінгів з медіаграмотності населення, початку роботи безкоштовних курсів з вивчення мов.

Сучасний простір зацікавив і різноманітні молодіжні організації – ФРІ (Фундація регіональних ініціатив), Молодіжний центр ефективних комунікацій, різноманітні студентські спілки. Наразі це один з найпопулярніших відкритих просторів в Одесі, який одночасно є і бібліохабом, і коворкінгом, і медіацентром, зі своєю сторінкою у фейсбуці та тисячею підписників.

За таким же принципом створювалися медіацентри в області – з мультимедійним обладнанням, комп'ютерною технікою, вебкамерами, комфортними меблями, пристосуваннями для людей з особливими потребами, за рахунок спільного фінансування обласного та місцевих бюджетів. За 2018–2019 рр. відкрито 14 медіацентрів – сучасних бібліотечних просторів, адаптованих до нагальних потреб громади, де цікаво спілкуватися, навчатися, відпочивати, підвищувати рівень знань. Також для потреб громади на Одещині сім інноваційних навчальних просторів, створених за підтримки фонду «Вільна освіта», унаслідок чого тихі бібліотеки перетворилися в сучасні комп'ютерні центри [17].

Відкриття медіацентрів істотно вплинуло й на важливу і важку проблему – перехід бібліотек у власність територіальних громад при їх утворенні. Тому відрадно підкреслити, що саме спрямованість бібліотек на нові форми роботи та комфортність і доступність для громади стали умовою нівелювання типових проблем, що виникають при цих процесах. Скорочення бібліотек майже не зачепило мережу та становить лише 1,5%, а функціонування в ОТГ медіацентрів дає змогу на більш якісному рівні забезпечувати сучасний стиль суспільно-громадських подій. Тому адміністрація створюваних громад ставить питання не про закриття бібліотеки (підстави різні: недостатність фінансування, віддаленість від центру громади, незадовільна робота), а про зміну їх роботи, адаптацію до сучасних потреб [15].

В умовах проголошення курсу диджиталізації медіацентри й сучасні освітні інноваційні простори сьогодні це зручна та доступна платформа для проведення наукових заходів, у яких приймають участь місцеві управлінці, депутати районних рад, громадські активісти. І навіть більше, власне відкриттю медіацентрів сприяли народні депутати, голови районних державних адміністрацій і територіальних громад, депутати місцевих рад, благодійники та друзі бібліотек. Директор ООУНБ ім. М. С. Грушевського Ю. Амелюченко зазначає, що «з моменту набуття незалежності країни бібліотеки регіону виказали рішуче “ні” поступовому перетворенню бібліотечних установ на переобтяжені книгозбірні і “так” їх трансформації в умовах глобальної інтернетизації» [16, 17].

Інтелектуальний розвиток громад і людського потенціалу, популяризація кращих практик та історій успіху ОТГ області лежать в основі завдань бібліотек сьогодні. Співпраця з головним каталізатором змін у громадянському суспільстві – громадськими організаціями – перетворює бібліотеку на інноваційний ресурс здійснюваних реформ. Зокрема, ГО «Комітет виборців України» – постійний партнер бібліотек у проведенні тренінгів («Особистий комітет виборця», циклу тренінгів з медіаграмотності, презентація проекту «Координаційний офіс безпеки», проведення фестивалю документальних фільмів “Docu Days”); в обласній бібліотеці відбуваються тренінги проекту “WikiInvestigation.org” (з участю представника уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в південних областях, експерта мережі “UPLAN” О. Остапенка). UPLAN – громадська мережа публічного права та адміністрації, місією якої є розвиток регіональних аналітичних центрів задля посилення реформ, що сприяють утвердженню демократії, правопорядку, належного врядування [15].

Правова освіта населення – постійно діючий проєкт, що реалізується за програмою Міністерства юстиції України в обласній та районних бібліотеках.

Таким чином, вимальовується збірний образ мультифункціонального медіацентру Одещини – зустрічі, ініційовані місцевими ГО, відкриті курси вивчення мов, комп'ютерної грамотності, масове залучення випускників шкіл області до онлайн-ЗНО, тренінги з медіаграмотності, освітні програми з курсу «Освіта протягом життя / Education for life», «Сімейні уїкенди в бібліотеці», освітні лекції від фахівців у галузі медицини, права, соціального захисту [17].

Відповідь на питання «Чому наше майбутнє залежить від бібліотек?» більш-менш зрозуміла: вони цікаві, комфортні, відкриті для будь-кого, мають комп'ютери, проєктори, а в деяких є вже рідери, аудіокниги.

Візуальні зміни бібліотек та структури їх роботи – це величезна складова їх успішної реорганізації. Однак сьогодні потрібно, щоб в Україні люди поверталися до книги, до читання, необхідно долати все ще негативну статистику відвідування бібліотек.

Отже, сучасна бібліотека – це не лише сховище інформації, а багатофункціональний відкритий простір з комплексним поєднанням якісного літературного фонду, місце для зустрічей і спілкування, центр розвитку громад. Тому бібліотекар, який володітиме не лише традиційними для професії вміннями, а й навичками консультування з гуманітарних, соціальних проблем і координування локальних проєктів, є в тренді професій майбутнього. Реформа децентралізації, роль і значення в цьому процесі бібліотек можуть бути темою наступного дослідження.

Проблеми цінності інформації вийшли за рамки загальнонаукових пошуків, однак аксіологія є методологічною базою для досліджень проблем виникнення, взаємодії та функціонування цінностей, оцінок, їх співвідношення з інтелектом й іншими проявами людської особистості, співвідношення концептуально-ціннісної структури свідомості з мовним значенням як головного засобу зображення ціннісних позицій і ціннісного досвіду в спілкуванні, акумулювання, зберігання та оперування уявленнями про цінності й оцінки у свідомості. Постулати аксіології лежать в основі розуміння цінності як суб'єктивно-об'єктивної системи специфічних знань, які закладені у свідомості. Вони реалізуються з метою комунікації, а також є головним засобом вираження людської особистості з її індивідуальними поглядами, переконаннями й системою індивідуального світогляду, з якого складається ціннісно-мовна картина світу.

Останнім часом при визначенні суті поняття цінності інформації більше уваги звертається на потенціал, який актуалізується при використанні цієї інформації. Існує науковий погляд, що теоретичну цінність інформації неможливо визначити до та під час опублікування, оскільки при застосуванні її наукова значущість збільшується. Єдиною цінністю нових наукових результатів вважається їх істинність. Ієрархія цінностей у науці формується в процесі засвоєння знань.

Експертні знання в системі стратегічних комунікацій займають важливе місце, зокрема в контексті потреб державного управління, в ідеалі вони мають працювати як допоміжні інструменти вирішення конкретних завдань. Аналітик у структурі організацій (наукових, науково-дослідних установ) виступає в ролі основного компонента вирішення вузько-профільних завдань. У процесі розв'язання проблеми експерт аналізує доступну інформацію та робить висновки. Інтуїтивні правила, які використовує експерт, є евристичними за своєю природою. Аналітик переходить на рівень експерта при тривалих евристичних процесах, а системна робота над собою переводить його аналітику в експертні знання.

Експерт завдяки евристичному пошуку стає інструментом, що дає змогу знайти оптимальне розв'язання проблем, якими займаються організації або установи різних форм власності. Спродиковані експертні знання сприяють вирішенню завдань системи та стають запорукою їх успішного функціонування.

Як показало дослідження питань аксіології інформації в аналітичній діяльності наукових установ, проблема має бути достатньо складною, щоб виправдати затрати на експертний аналіз, і достатньо вузькою за профілем, щоб зросла ймовірність ефективного її використання. Зважаючи на особливості прийняття рішень, результати праці співробітників інформаційних підрозділів та фахівців-аналітиків становлять основу для практичної повсякденної управлінської роботи осіб, які приймають відповідальні рішення в державних органах влади, господарчих структурах.

Важливими культурними осередками в регіонах нашої держави стають бібліохаби, тому що виконують не тільки притаманні їм інформаційно-культурні функції, а й стають потужним ресурсом інформаційного посередництва. На сьогодні вже не достатньо традиційних бібліотечних послуг.

За результатами аналізу Одеської області доведено, що реорганізація бібліотек та медіацентрів відбувається досить ефективно. Це доводить пріоритетність сучасного демократичного суспільства, для якого важливий доступ до інформації. Результати кропіткої та системної роботи

місцевої влади в умовах децентралізації мають позитивну динаміку. Відповідно до цього аксіологічна криза у сфері стратегічних комунікацій пропорційно залежатиме від того, наскільки вона може задовольняти потреби особистості та соціуму в інформації. Відкриття медіацентрів і бібліохабів істотно вплинуло також на важливу та важку проблему – перехід бібліотек у власність територіальних громад.

Подальшим полем досліджень у цьому напрямі є вивчення досвіду інших регіонів та областей у питаннях стратегічних комунікацій. Емпіричні надбання фахівців із соціальних комунікацій мають застосовуватися на практиці; досвід наукових аналітичних підрозділів, що діють в Україні, повинен шукати шляхи підготовки експертів, які продукують унікальні знання. Наукові розробки із цього питання також можуть бути використані для написання державних стратегій і методичних матеріалів для аналітиків, які будуть застосовані для соціологічних та інших міжгалузевих досліджень у сфері соціальних комунікацій.

Список бібліографічних посилань

1. Аксьонова В. І. Онтологічні та аксіологічні засади міжкультурної комунікації в умовах формування та розвитку інформаційного суспільства. *Соціальні технології*. 2011. № 51. С. 340–350.
2. Демінська Л. О. Аналіз основних положень аксіологічної науки у філософському та педагогічному аспекті. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фіз. виховання і спорту*. 2011. № 11. С. 41–44.
3. Завізна Н. С. Сутність, генезис і еволюція поняття «інформація». *Зб. наук. пр. ЧДТУ*. 2009. Вип. 22. С. 202–205.
4. Кузнецова Т. В. Аксіологічний підхід до мас-медійної комунікації. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2010. № 2. С. 39–44.
5. Куріто О. В. Суперечності аксіологічних орієнтирів глобалізації та культури, що прагне унікальності. *Гілея : наук. вісн.* 2012. Вип. 59. С. 87–94.
6. Моїсєєва Н. О. Аксіологічність як лінгво-філософська категорія. *Наук. вісн. Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. 2011. № 6 (ч. 1). С. 183–187.
7. Подолянюк Л. А. Аксіологічні параметри буття людини: контекст науки. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2011. № 2. С. 9–14.
8. Ткачова О. В. Сучасна аксіологія про міжкультурну комунікацію. *Гуманітар. часоп.* 2012. № 1. С. 59–63.

9. Федоров Ю. В. Аксиологический кризис современности как глобальная угроза тотальной массовой культуры. *Гілея : наук. вісн.* 2012. Вип. 61. С. 7–12.

10. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського в науково-інформаційному просторі (2000–2018) : монографія / В. М. Горовий, В. В. Струнгар та ін. ; ред. В. М. Горовий. Київ, 2019. 344 с.

11. Як діджиталізувати бібліотечну систему й не набити помилок. URL: <https://chytomo.com/iak-didzhytalizuvaty-bibliotechnu-systemu-j-nenarobyty-pomylok> (дата звернення: 08.01.2022).

12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 р. «Про Стратегію інформаційної безпеки» : Указ Президента України від 28 грудня 2021 р. № 685/2021. *Уряд. кур'єр.* 2021. 30 груд. (№ 251).

13. «Розумний регіон» – стратегічний план дій Одеської обласної державної адміністрації на 2017–2019 роки. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5b0287ae92db6.pdf> (дата звернення: 08.01.2022).

14. Санакуєв М. Г. Аналіз моніторингу інформаційних джерел Одеської області. *Морська безпека Балто-Чорноморського регіону: виклики та загрози : матеріали міжнар. наук. конф.* Одеса : Baltija Publishing, 2021. С. 341–343.

15. Управління комунікацій та інформаційної політики Одеської обласної державної адміністрації. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/oda/departamenty-ta-upravlinnya/upravlinnya-komunikaczij-ta-informaczijnoy-polityky> (дата звернення: 08.01.2022).

16. Нормативно-правові акти в інформаційній сфері. URL: <https://mkip.gov.ua/content/normativnopravovi-akti-v-informacijnyy-sferi.html> (дата звернення: 08.01.2022).

17. Сучасна бібліотека – ресурс для розвитку громади. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/suchasna-biblioteka-resurs-dlia-rozvytku-hromady> (дата звернення: 08.01.2022).

18. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2014. 417 с.

19. Попова Т. В., Ліпкан В. А. Стратегічні комунікації : словник / за заг. ред. В. А. Ліпкана. Київ, 2016. 416 с.

References

1. Aksonova, V. (2011). Ontologichni ta aksiologichni zasady mizhkulturnoi komunikatsii v umovakh formuvannia ta rozvytku informatsiinoho suspilstva [Ontological and axiological principles of intercultural communication in terms

of formation and development of information society]. *Sotsialni tekhnologii – Social Technologies*, 51, 340–350 [in Ukrainian].

2. Deminska, L. (2011). Analiz osnovnykh polozhen aksiolohichnoi nauky u filosofskomu ta pedahohichnomu aspekti [Analysis of the main provisions of axiological science in the philosophical and pedagogical aspect]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, Psychology and Medical-Biological Problems of Physical Education and Sports*, 11, 41–44 [in Ukrainian].

3. Zaviziena, N. (2009). Sutnist, henezys i evoliutsiia poniattia “informatsiia” [The essence, genesis and evolution of the concept of “information”]. *Zbirnyk naukovykh prats ChDTU – Collection of Scientific Works of CDTU*, 22, 202–205 [in Ukrainian].

4. Kuznietsova, T. (2010). Aksiolohichni pidkhid do mas-mediinoi komunikatsii [Axiological approach to mass media communication]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Sotsialni komunikatsii – State and Regions. Series: Social Communications*, 2, 39–44 [in Ukrainian].

5. Kurito, O. (2012). Superechnosti aksiolohichnykh oriientyriv hlobalizatsii ta kultury, sho prahne unikalnosti [Contradictions of axiological guidelines of globalization and culture, which seeks uniqueness]. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: Scientific Journal*, 59, 87–94 [in Ukrainian].

6. Moisieieva, N. (2011). Aksiolohichnist yak linhvo-filosofska katehoriia [Axiology as a linguistic and philosophical category]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky – Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 6, 183–187 [in Ukrainian].

7. Podolianko, L. (2011). Aksiolohichni parametry buttia liudyny: kontekst nauky [Axiological parameters of human existence: the context of science]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy – Theory and Practice of Social Systems Management*, 2, 9–14 [in Ukrainian].

8. Tkachova, O. (2012). Suchasna aksiolohiia pro mizhkulturnu komunikatsiiu [Modern axiology of intercultural communication]. *Humanitarnyi chasopys – Humanities Magazine*, 1, 59–63 [in Ukrainian].

9. Fedorov, Yu. (2012). Aksiologicheskii krizis sovremenosti kak globalnaia ugroza totalnoi massovoi kultury [The axiological crisis of modernity as a global threat to total mass culture]. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: Scientific Journal*, 61, 7–12 [in Russian].

10. Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho v naukovoinformatsiinomu prostori (2000–2018) [Vernadsky National Library of Ukraine in the scientific and information space (2000–2018)]. (2019). Kyiv [in Ukrainian].

11. Brui, O. (2021). Yak didzhitalizuvaty bibliotechnu systemu y ne narobyty pomylk [How to digitalize the library system and not make mistakes] [in Ukrainian]. Retrieved January 8, 2022, from <https://chytomo.com/iak-didzhitalizuvaty-bibliotechnu-systemu-j-ne-narobyty-pomylok>

12. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 28 hrudnia 2021 roku No. 685/2021 “Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 15 zhovtnia 2021 roku ‘Pro Stratehiiu informatsiinoi bezpeky’” [Decree of the President of Ukraine dated December 28, 2021 No. 685/2021 “On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated October 15, 2021 ‘On the Information Security Strategy’”]. *Uriadovyi kurier – Government Courier*, 25/ [in Ukrainian].

13. “Rozumnyi rehion” – stratehichniy plan dii Odeskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii na 2017–2019 roky [“Smart Region” is a strategic action plan of the Odessa Regional State Administration for 2017–2019] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5b0287ae92db6.pdf>

14. Sanakuiev, M. (2021). Analiz monitorynhu informatsiinykh dzherel Odeskoi oblasti [Analysis of monitoring of information sources of Odessa region]. Proceedings of the Maritime Security of the Baltic-Black Sea Region: Challenges and Threats '21: *Mizhnarodna naukova konferentsiia – International Scientific Conference*. (pp. 341–343). Odessa: Baltija Publishing [in Ukrainian].

15. Upravlinnia komunikatsii ta informatsiinoi polityky Odeskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii [Department of Communications and Information Policy of the Odessa Regional State Administration] [in Ukrainian]. Retrieved January 8, 2022, from <https://oda.odessa.gov.ua/oda/departamenty-ta-upravlinnya/upravlinnya-komunikacij-ta-informacijnoyi-polityky>

16. Normatyvno-pravovi akty v informatsiinii sferi [Regulations in the information sphere] [in Ukrainian]. Retrieved January 8, 2022, from <https://mkip.gov.ua/content/normativnopravovi-akti-v-informacijnyy-sferi.html>

17. Suchasna biblioteka – resurs dlia rozvytku hromady [A modern library is a resource for community development] [in Ukrainian]. Retrieved January 8, 2022, from <https://uplan.org.ua/analytics/suchasna-biblioteka-resurs-dlia-rozvytku-hromady>

18. Varenko, V. (2014). Informatsiino-analitychna diialnist [Information and analytical activities]. Kyiv: University «Ukraine» [in Ukrainian].

19. Popova, T., Lipkan, V. (2016). Stratehichni komunikatsii [Strategic communications]. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.03.2022.

Mykola Sanakuiev,

PhD (Philosophy), Senior Researcher,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine
e-mail: nsanakuev@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7725-6117>

**The Problem of the Value of Information and Expertise
in the System of Strategic Communications of the Odesa Region**

The article examines the problem of value of information through the prism of modern communicative transformations that take place in Ukraine and the world. The purpose of the study was to reveal the role of the concept of the value of information and expertise. The subject of the study was the system of strategic communications of the Odesa region and the urgent need to understand the main issues related to the value aspects of information. Sociological methods of analysis of mass media and electronic sources, documents were used in the preparation of the article. Taking into account national peculiarities, the comparative method was used to study existing concepts and variations of social activity, to track new trends in social communications.

As a result, various scientific approaches to the problem of expertise and the value of information helped to identify signs of axiological crisis and its impact on the further development of society. The article demonstrates the results of the introduction of electronic technologies in the system of strategic communications of Odesa region. Based on public documents presented on the official website of the regional state administration, the achievements of the planned transformations were summarized. The focus of libraries on a new forms of work and comfort, and accessibility for the community have become a condition for leveling the typical problems that arise in these processes. The reduction in the number of libraries is only 1,5%. The operation of media centers in UTC allows to provide a modern style of public events at the highest level. The strategic action plan of the regional state administration for 2017–2019 *Smart Region* been implemented almost in full.

The author presents a prognostic analysis of the domestic reorganization of libraries and media centers. The reorganization of libraries and media centers is taking place against the backdrop of the pandemic waves and in the context of implementation of new legislation. Research on this issue can also be used to design government strategies and methodological materials for analysts and could be used for sociological and other cross-sectoral research of strategic communication.

Keywords: value of information, analytical activities, the Odesa region, strategic communication, expertise, libraries, media centers.